

Beszámoló

a Nemzeti Kulturális Alap 2022. évi „Konferenciák, rendezvények, szakmai tapasztalatszerék, műhelybeszélgetések rendezésére” pályázat teljesítéséről (208108/00110)

- **Támogatás**

A pályázat keretében a Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár 500.000 forint vissza nem térítendő támogatást az „Adatbázis-építés közgyűjteményi környezetben elnevezésű módszertani műhelykonferencia megrendezésére” című programjára.

- **Pályázat teljesítése**

Az elnyert pályázati támogatás, továbbá saját források révén a konferenciát végül 2022. szeptember 27-én sikeresen lebonyolítottuk „Műhelykonferencia” címmel. A rendezvényre ellátogatóktól kért regisztráció alapján a nap során közel ötven főt üdvözölhettünk az előadások hallgatói között. A konferencia közös szervezésben valósult meg intézményünk és a Magyar Építészeti Múzeum Műemlékvédelmi Dokumentációs Központja révén egy, az utóbbi gyűjteményhez kapcsolódó helyszínen, a budapesti Walter Rózsi-villában. Az elnyert támogatásból az előadók tiszteletdíját, továbbá a rendezvényhez kapcsolódó csoportos étkezés költségeit fedeztük.

A Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár 2020 decemberében kezdett bele 4 éves OTKA K programjába, amely a *Veszprém megyei templomok adatbázisa* címet viseli. A programhoz kapcsolódóan idő- és célszerűvé vált egy műhelykonferencia keretei között annak áttekintése, hogy más – köztük egyházi – gyűjtemények milyen tapasztalatokra tettek szert adatbázisépítés kapcsán. A rendezvény első, délelőtti blokkjában a különböző gyűjteményekben folyó topográfiai adatbázisépítésről hangzottak el előadások. A délutáni szekció alcíme „Gyűjteményi inventarizáció, digitalizálás” volt, amelynek során szintén az interneten elérhető adatbázisok prezentációját, háttérmódszertanát mutatták be az előadók. A konferenciához az előadások rezüméit tartalmazó füzet készült.

A konferencia előadói között megtalálhatók voltak levéltárosok, muzeológusok, művészettörténészek, könyvtárosok és egyetemi oktatók. Korábbi konferenciáinkhoz hasonlóan terveink között szerepel az elhangzott előadások alapján készített tudományos igényű írások tanulmánykötetben történő megjelentetése.

Támogatásukat ezúton is tisztelettel köszönjük!

Veszprém, 2022. december 2.

dr. Karlinszky Balázs
igazgató

- MŰ HELY KON FE REN CI A

Építészeti topográfia,
műemléki és műtárgy inventarizáció,
adatbázis építés a gyakorlatban

A Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár és a Magyar Építészeti Múzeum Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ Örömmel hívja meg Műhelykonferenciájára. A konferencia témája: Építészeti topográfia, műemléki és műtárgy inventarizáció, adatbázis építés a gyakorlatban

IDŐPONTJA:

**2022. SZEPTEMBER 27.
KEDD 9.00-15.40**

HELYSZÍNE:

**WALTER-VILLA
1071 BUDAPEST, BAJZA U. 10.**

WWW.MEMMDK.HU | WWW.WALTERROZSIVILLA.HU

PROGRAM

9.00-9.30 ÉRKEZÉS, REGISZTRÁCIÓ

9.30 Köszöntő **KARLINSZKY Balázs** és **dr. ALMÁSSY Kornél** igazgatók
10.00-12.15 Topográfia, levezető elnök: **VELLADICS Márta** (NÖF Nkft.)
10.00-10.20 **KARLINSZKY Balázs** (Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár): A Veszprém megyei templomok épülő adatbázisa
10.20-10.40 **JANKOVICS Norbert** (Magyar Építészeti Múzeum Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ): Veszprém város műemléki topográfiája: ideális, reális és optimális megoldások lehetséges metszetei
10.40-11.00 **MENTÉNYI Klára** (ELKH BTK Művészettörténeti Intézet): Kőszeg város műemléki topográfiája

11.00-11.15 SZÜNET

11.15-11.35 **CSEJDY Júlia** (Magyar Építészeti Múzeum Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ): Tállya, fejedelmek városa - topográfiai kutatás eredményeinek bemutatása egy kiállításon
11.35-11.55 **ORBÁN János** (Maros Megyei Múzeum, Marosvásárhely): Lehetőségek és korlátok. A marosvásárhelyi műemléki topográfia eredményeiről
11.55-12.15 **RÁCZ Miklós**: Műemlékek nyilvános online adatbázisai

12.15-13.00 SZENDVICSEBÉD

13.00-15.40 Gyűjteményi inventarizáció, digitalizálás, levezető elnök: **BAKÓ Zsuzsanna** (Magyar Építészeti Múzeum Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ)

13.00-13.20 **NAGY Szabolcs** (MNL Veszprém Megyei Levéltára): A veszprémi „Térkép-vándor” projekt

13.20-13.40 **HAJÓS-BAKU Eszter-SZÜTS Beáta**: A BME Építészmérnöki Kar történeti gipszgyűjteménye

13.40-14.00 **NAGY Veronika** (Boldog Gizella Főegyházmegyei Gyűjtemény, Veszprém): A veszprémi egyházi múzeum épülő műtárgy adatbázisa

14.00-14.10 SZÜNET

14.10-14.30 **SARKADI NAGY Emese** (Keresztény Múzeum, Esztergom): A Keresztény Múzeum online katalógusa

14.30-14.50 **SMOHAY András** (Székesfehérvári Egyházmegyei Múzeum): Értékleltár és applikáció a fehérvári bazilika felújítása kapcsán

14.50-15.10 **PALKÓNÉ JÁDY Melitta** (Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém): Veszprém Topoteka - Emlékeink tárháza

15.10-15.40 KONFERENCIA ZÁRÁS, KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK

A konferencia az NFKFIH K 134806. számú („OTKA”) pályázat keretében és támogatásával valósul meg.

A RÉSZVÉTEL INGYENES, DE ELŐZETES REGISZTRÁCIÓHOZ KÖTÖTT.

Érdeklődni: gyarfas.eszter@mma-mem.hu, somogyi-rohonczy.zsafia@mma-mem.hu, jankovics.norbert@mma-mem.hu

Műhelykonferencia
2022.09.27. (kedd), 09.30-15.40 óra

Építészeti topográfia, műemléki és műtárgy inventarizáció, adatbázis épít

	Név		Intézmény
1	B. Benkhard Lilla		- nyugdíjas
2	Bakó Zsuzsanna	ELOADO	MEM MDK
3	Baldavári Eszter		MEM MDK
4	Bódiné Kersner Katalin		MEM MDK
5	Csejdy Julianna	ELOADO	MEM MDK
6	Dávid Eszter		MEM MDK
7	Dékány Melánia		MEM MDK
8	Entz Géza		Károli Gáspár Református Egyetem
9	F. Dóczi Erika		MEM MDK
10	Fülöp András		MEM MDK
11	Gál Zsófia		BBTE
12	Galamb Zsuzsanna		MEM MDK
13	Hajós-Baku Eszter	ELOADO	BME
14	Héczey-Markó Agnes		MEM-MDK
15	Ivicsics Péter		nyugdíjas
16	Jakab Réka		BFL
17	Jankovics Norbert	ELOADO	MEM MDK
18	Kádár Zsófia		MEM MDK
19	Karlinszky Balázs	ELOADO	Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár
20	Kiss Tamás		ELTE BTK FDI
21	Kónya Anna		MEM MDK
22	Koppány András		MEM-MDK
23	Kovács Evelin		MEM MDK
24	Kovács Gergely		MEM MDK
25	Kún Emese		BFL
26	Lángi József		Sanctus Lucas Kft.
27	Márkusné Vörös Hajnalka		VEB2023 EKF
28	Mentényi Klára	ELOADO	ELKH BTK Művészettörténeti Intézet
29	Molnár Péter		?
30	Nagy Szabolcs	ELOADO	MNL Veszprém Megyei Levéltára
31	Nagy Veronika	ELOADO	Veszprém
32	Orbán János	ELOADO	Maros Megyei Múzeum, Marosvásárhely
33	Palkóné Jády Melitta	ELOADO	Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém
34	Papp Andrea		MEM MDK
35	Rácz Miklós	ELOADO	
36	Ritoók Pál		MEM MDK
37	Sarkadi Nagy Emese	ELOADO	Keresztény Múzeum, Esztergom
38	Simon Anna		VKFL OTKA
39	Smohay András	ELOADO	Székesfehérvári Egyházmegyei Múzeum)
40	Szakács Béla Zsolt		Pázmány Péter Katolikus Egyetem
41	Szathmári Edina		ELTE, Művészettörténet doktori program
42	Szőkrön Péter		MEM MDK

43	Szűts Beáta	ELOADO	BME
44	Telek Ágnes		Budapest főváros Levéltára
45	Thury László		MEM-MDK
46	Velladics Márta	ELOADO	NOF Nkft.

Műhelykonferenciát rendeztünk a Walter-villában

[Konferenciák \(https://memmdk.hu/cikkek/konferenciak\)](https://memmdk.hu/cikkek/konferenciak)

A Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár és a Magyar Építészeti Múzeum Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ OTKA-pályázatának keretében megrendezett szakmai programja az építészeti emlékek, múzeumi gyűjtemények tudományos feldolgozásáról, az adatbázis építésről szólt.

A 2022. szeptember 27-én, kedden megtartott tanácskozás célja az volt, hogy a szűkebb szakmai közeg megismerje a közelmúltban lezárt vagy még folyamatban lévő feldolgozások tapasztalatait, a gyakorlati munka során jelentkező nehézségeket sem elhallgatva. Az összejövetel hiánypótló, hiszen a hazai építészeti topográfia készítésének szükségességéről évek óta nem esett szó, a széles nyilvánosság pedig nem ismeri kellően e módszer társadalmi és tudományos hasznát. A Kutatási osztály munkatársai több helyszínen folytatnak topográfiai kutatásokat, a Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár OTKA-pályázatában (NFKFIH K 134806. számú pályázat) való aktív részvételünk is a helyszíni, műemlékes munkák közé sorolható. A MÉM MDK megalapításakor átvett feladatok között a topográfia készítése az egyik, amiben komoly lehetőségeket láttunk. Ezen a területen nem csak évtizedes adósságot kell leróni, de a tudományos elvárások változásai miatt új utakat és módszereket kell keresnünk. A digitalizáció az élet valamennyi területén új kihívásokat, de új lehetőségeket is hozott. Tökéletesen kiérlelt megoldásaink ma ezekre a kihívásokra még nincsenek, ez a konferencia is leginkább a szakmai útkeresésről szólt: hogyan lehet gyakorlati feladatokat és helyzeteket megoldani ma, és ezekre milyen metódusokat dolgoztak ki különféle hazai és határon túli intézmények szakemberei.

A nagy érdeklődésre való tekintettel a konferencia regisztráció gyorsan betelt, ezért döntöttünk az előadások rögzítése, és a későbbi közzététele mellett. Így az elhangzottak szélesebb körben ismertté válhatnak, lehetőségét teremtve a kedden elkezdett párbeszéd folytatására.

Rövidesen jövünk a következő előadások videóival:

Karlinszky Balázs (Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár): A Veszprém megyei

templomok épülő adatbázisa

Jankovics Norbert (Magyar Építészeti Múzeum Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ): Veszprém város műemléki topográfiája: ideális, reális és optimális megoldások lehetséges metszetei

Mentényi Klára (ELKH BTK Művészettörténeti Intézet): Kőszeg város műemléki topográfiája

Csejdy Júlia (Magyar Építészeti Múzeum Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ): Tállya, fejedelmek városa - topográfiai kutatás eredményeinek bemutatása egy kiállításon

Orbán János (Maros Megyei Múzeum, Marosvásárhely): Lehetőségek és korlátok. A marosvásárhelyi műemléki topográfia eredményeiről

Rácz Miklós: Műemlékek nyilvános online adatbázisai

Hajós-Baku Eszter-Szűts Beáta: A BME Építészmérnöki Kar történeti gipszgyűjteménye

Nagy Veronika (Boldog Gizella Főegyházmegyei Gyűjtemény, Veszprém): A veszprémi egyházi múzeum épülő műtárgy adatbázisa

Sarkadi Nagy Emese (Keresztény Múzeum, Esztergom): A Keresztény Múzeum online katalógusa

Smohay András (Székesfehérvári Egyházmegyei Múzeum): Értékleltár és applikáció a fehérvári bazilika felújítása kapcsán

Palkóné Jády Melitta (Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém): Veszprém Topoteka – Emlékeink tárháza

szöveg: Jankovics Norbert

fotó: Wachsler Vica, Nyirkos Zsófia

**(/uploads/gallery
/255/1-1664440280.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/1-1-1664440281.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/2-1664440282.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/3-1664440283.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/4-1664440284.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/5-1664440597858.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/6-1664440286.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/7-1664440287.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/8-1664440288.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/9-1664440289.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/10-16644406647089.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/11-16644406783684.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/11-1-1664440292.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/12-16644406927198.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/13-1664440294.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/14-16644414245381.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/15-1664440296.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/16-1664440297.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/17-1664440298.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/18-1664440299.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/19-1664440300.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/20-1664440300.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/21-16644407605481.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/22-1664440303.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/23-1664440304.jpg)**

**(/uploads/gallery
/255/24-1664440305.jpg)**

- MŰ HELY KON FE REN CI A

Építészeti topográfia,
műemléki és műtárgy inventarizáció,
adatbázis építés a gyakorlatban

9.00-9.30 ÉRKEZÉS, REGISZTRÁCIÓ

9.30 Köszöntő **KARLINSZKY Balázs** és **dr. ALMÁSSY Kornél** igazgatók

10.00-12.15 Topográfia, levezető elnök: **VELLADICS Márta** (NÖF Nkft.)

10.00-10.20 **KARLINSZKY Balázs** (Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár): A Veszprém megyei templomok épülő adatbázisa

10.20-10.40 **JANKOVICS Norbert** (Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ): Veszprém város műemléki topográfiája: ideális, reális és optimális megoldások lehetséges metszetei

10.40-11.00 **MENTÉNYI Klára** (ELKH BTK Művészettörténeti Intézet): Kőszeg város műemléki topográfiája

11.00-11.15 SZÜNET

11.15-11.35 **CSEJDY Júlia** (Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ): Tállya, fejedelmek városa - topográfiai kutatás eredményeinek bemutatása egy kiállításon

11.35-11.55 **ORBÁN János** (Maros Megyei Múzeum, Marosvásárhely): Lehetőségek és korlátok. A marosvásárhelyi műemléki topográfia eredményeiről

11.55-12.15 **RÁCZ Miklós**: Műemlékek nyilvános online adatbázisai

12.15-13.00 SZENDVICSEBÉD

13.00-15.40 Gyűjteményi inventarizáció, digitalizálás, levezető elnök: **BAKÓ Zsuzsanna** (Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ)

13.00-13.20 **NAGY Szabolcs** (MNL Veszprém Megyei Levéltára):

A veszprémi „Térkép-vándor” projekt

13.20-13.40 **HAJÓS-BAKU Eszter-SZÜTS Beáta**: A BME Építésmérnöki Kar történeti gipszgyűjteménye

13.40-14.00 **NAGY Veronika** (Boldog Gizella Főegyházmegyei Gyűjtemény, Veszprém): A veszprémi egyházi múzeum épülő műtárgy adatbázisa

14.00-14.10 SZÜNET

14.10-14.30 **SARKADI NAGY Emese** (Keresztény Múzeum, Esztergom): A Keresztény Múzeum online katalógusa

14.30-14.50 **SMOHAY András** (Székesfehérvári Egyházmegyei Múzeum): Értékleltár és applikáció a fehérvári bazilika felújítása kapcsán

14.50-15.10 **PALKÓNÉ JÁDY Melitta** (Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém): Veszprém Topoteka – Emlékeink tárháza

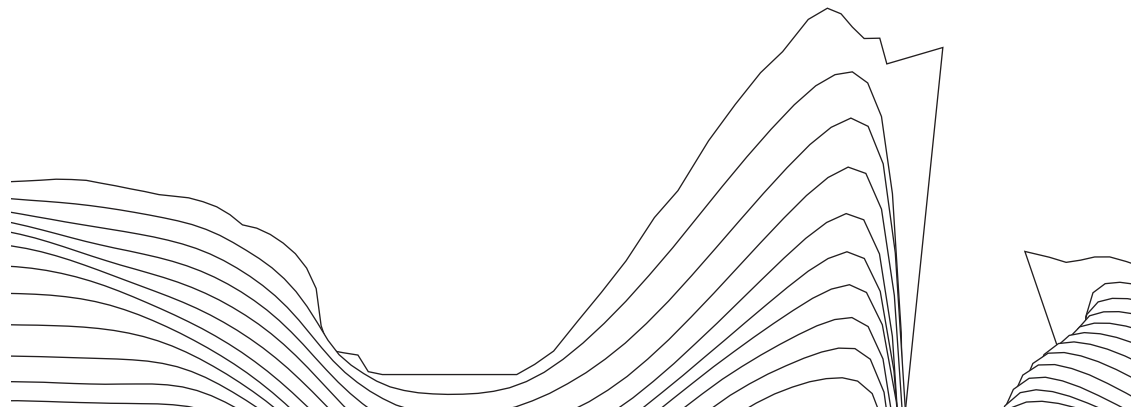
15.10-15.40 KONFERENCIA ZÁRÁS, KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK

KARLINSZKY Balázs

A Veszprém megyei templomok épülő adatbázisa

Célunk létrehozni a veszprémi r.k. egyházmegye templomainak tudományos adatbázisát, és megkezdeni ezek részletes építészettörténeti vizsgálatát. A kutatás a mai egyházmegyére terjed ki, de egymásra épülő, egyre mélyebb fázisokból áll, előkészítve a későbbi, teljességre törekvő feldolgozást. Kiterjed az építészettörténet módszereivel vizsgálható, eltérő jogállású és funkciót ellátó kápolnák, plébánia- és szerzetesi templomokra a 10-11. századtól a jelen korig. Az adatbázis többszintű lesz, jelentős mennyiségű (archív) ábrázolást és nehezen hozzáférhető kutatási anyagot tartalmaz. Az „alapszintű” leírásban kéttucatnyi adattípust rögzítünk (kb 400 db), a „középszintű” adatfelvételt a Veszprém környéki templomcsoportról (kb 70 db) végezzük, melyben a legfontosabb források és a szakirodalom anyagát dolgozzuk fel. Ezen túl jelentősebb templomok (veszprémi székesegyház, ferences kolostor, zirci apátsági templom) feldolgozására egy-egy korszakra nézve köteteket, illetve más esetekben tanulmányokat jelentetünk meg. A vizsgált épületek zöme országosan védett műemlék, azonban a veszprémi egyházmegyére, ill. a mostani területével közel azonos közigazgatási megyére nem készült el a műemléki topográfia. A megyei múzeum munkájaként a megyei régészeti topográfia 1969-ben jelent meg, ez azonban korlátozott levéltári forrásanyagra támaszkodik és nem tartalmazza az utóbbi évtizedek kutatási eredményeit. A módszer interdiszciplinaritása indokolja a munkacsoport összetételét (történész, levéltáros, művészettörténész és régész kutatók). A helyszíni munkába és a feldolgozásba építész, geodétát, restaurátort, fotóst vonunk be. Az adatbázis kulcsszavas keresési lehetősége több társadalomtudományi szakterület számára a további művészet-, építészettörténeti kutatásokat alapozhatja meg (pl. stílustörténet, datálás, szerzőség, művészettföldrajz, épülettíplológia), és kiindulást nyújthat a történettudományi kutatások (egyház-, gazdaság-, hadtörténet stb.) számára is. Végeredményként olyan információs anyagkészül el, amely a Dunántúl művészetét teszi pontosabban megismerhetővé.

PROGRAM

JANKOVICS Norbert**Veszprém város műemléki topográfiája: ideális, reális és optimális megoldások lehetséges metszetei**

A máig egyetlen, nagyobb szabású, magyar topográfia projekt a második Világháború után indult nagytopográfia sorozat kiadása volt. A sorozatban Sopron és környéke, Nógrád megye, Budapest, Pest megye, Heves megye és Szabolcs-Szatmár megye részleges, vagy teljes feldolgozása készült el. A további megyei kötetek előkészítése, így Veszprém megye és Veszprém város feldolgozása is elkezdődött, de 1990 táján a topográfiai gyűjtés lelassult, majd leállt. Az ezredforduló környékén megjelent Fejér megye kis- és Székesfehérvár város középtopográfiai jelentős módszertani váltást jeleztek. A magyarországi települések képét ma főként a késő dualizmus, valamint a neo- és posztmodern építészet alkotásai határozzák meg, kisebb számban a két háború közötti modernizmus, és a szocialista realizmus épületei mellett. A székesfehérvári kötet volt ez első, ahol elemzésre kerültek e korszakok. A korábbi nagytopográfiai esetében 1850 körül volt az emléktanyag felvételének időbeli határa, az újabb szemlélet viszont a leltárba vett állomány növelésével, többszörözésével járt együtt. A 20. századi épületek „kánonba” emelése azért egyre fontosabb, mert jó részük ma kerül abba az állapotba, hogy felújításuk, vagy elbontásuk kerüljön mérlegre, esztétikai értékükről pedig éles közéleti vita zajlik. Veszprém városának készülő kötete a műemléki középtopográfia módszertanát követi. A bevezető tanulmány értelmezési segítséget és keretet kíván nyújtani az azt követő, felsoroló, leltári rész szócikkeihez. Ez utóbbi „objektumnak” tekint minden önálló egységként értelmezhető, feldolgozható önállóan megírható épületet, épülettömböt, közterületet (utca, tér), városrészt, köztéri szobrot, külterületet. A könyv műfajának adottsága, hogy amint leírásra kerülnek objektumok, összefüggések a felvett adatok avulása azonnal elkezdődik. A módszernek viszont van egy olyan előnye, amely a topográfia művelésének legfőbb indoka: felvételre kerül a város épített környezetének pillanatképe, a benne lévő objektumokkal és ezek kontextusával, továbbá az összes fontos gondolat, amelyeket ma ezekkel kapcsolatba leírásra érdemesnek tartunk. A topográfia képet tart a kortársak elé, árulkodva a mentalitásunkról, értékrendünkéről, az építészetrel való gondolkodásunkról.

MENTÉNYI Klára**Kőszeg város műemléki topográfiája**

Számos régebbi és újabb munkatársammal (kiemelve közülük B. Benkhard Lillát és Ivicsics Pétert) együtt már hosszú ideje dolgozunk a 13. század óta létező, gazdag történeti épületállománnyal rendelkező Kőszeg városát megismertető, részletes műemléki topográfia elkészítésén. Munkánk során az újabb osztrák-német nagytopográfiákból kiinduló, de azoknál még teljesebb körű, a használókat is bemutató, történeti és művészettörténeti forrásfeldolgozásra törekszünk, komoly hangsúlyt fektetve elődeink, illetve saját helyszíni falkutatásaink, régészeti feltárásaink eredményeire.

A művészettörténet, régészet, történettudomány sok esetben egészen új kutatási eredményeit szociológiai és gazdasági szempontok alapján lehatárolható egységekre: egy hosszú múltra visszatekintő városra, azok részeire, utcákra, terekre és telkekre, elsősorban pedig a rajtuk álló művészeti és történeti értékkel bíró épületekre, valamint azok mindenkor fellelhető belső berendezéseire vonatkoztatjuk. Értelmezésünk szerint a műemlék fogalma nem jogi kategória, ezért a topográfia egy-egy település minden értékes elemére kiterjed, függetlenül attól, hogy műemléki védelem alatt áll-e vagy sem, létezik-e még, vagy már elpusztult. A kérdéseinkre adandó válaszok voltaképpen azok a művészettörténeti, történelmi, régészeti ismeretek, amelyeket egy-egy kisebb egység, épület vagy műalkotás bemutatásának keretei között képesek vagyunk összegyűjteni és értelmezni. Mindezek a művészet-és építészettörténeten, a történettudományon és régészen kívül számos más tudomány (város-, és vallástörténet, néprajz, történeti szociográfia, ipar-, mezőgazdaság-, és kereskedelem történet, stb.) műveléséhez nyújthatnak fontos forrásanyagot. A világi és egyházi intézmények, gazdasági épületek, szobrok, temetők, parkok, s az egyes lakóházak keletkezés-, és fejlődéstörténetén túl igyekszünk arra a kérdésre is választ keresni, hogy a változó időben mennyiben tértek el egymástól a város egyes településrészei, hol milyen típusú beépítettség alakult ki, milyen alaprajzi, formai és anyaghasználati megoldásokat választottak? Miképpen tartoztak közvetlenül a házhoz a mezőgazdasági, vagy céhes ipari tevékenységek, s volt-e ezeknek valamiféle meghatározó, külső jegye, koncentrációja, utóélete?

Az előadás elsősorban a különböző kutatásokba és ezek egyes részeredményeibe kíván betekintést nyújtani.

CSEJDY Júlia**Tálya, fejedelmek városa - topográfiai kutatás eredményeinek bemutatása egy kiállításon**

A nyár folyamán a Sárospataki Református Gyűjtemények Múzeumában látogatható és októberben a FUGA Építészeti Központban megnyíló Tálya, fejedelmek városa című kiállításunk alapja egy több éve folyó műemléki topográfiai anyaggyűjtés és kutatás volt. A kutatás során a fellelhető képi és írott források legszélesebb körét dolgoztuk fel, azaz nem csupán a város-szintű összeírásokat és térképeket, hanem az egyházi és családi levéltárak vonatkozó anyagát is. Összegyűjtöttük az ábrázolásokat, terveket és ugyanilyen fontos volt a terepmunka, amelynek során több mint száz objektumot, egyházi és világi épületeket, szobrokat és temetőket dokumentáltunk. Mikor a kiállítás ötlete felmerült, világos volt számunkra, hogy ezt az anyagot jellege miatt semmiképp nem lehet csak hagyományos módon, tárlókban és tablókban bemutatni. Ezért döntöttünk úgy, hogy az emlékeket egy egyedi fejlesztésű alkalmazásnak köszönhetően digitálisan, érintő képernyőkön jelenítjük meg. A munka sikerét garantálta, hogy kitűnő szakmai együttműködés tudott létrejönni a kurátorok Borossay Katalin, Csejdy Júlia és dr. Ruttkay Zsófia digitális kurátor, Karasz Dániel programozó, valamint Kakuk Barbara grafikus között. Az interaktív térkép IT szempontból ma már nem újdonság, ugyanakkor Magyarországon még nem terjedt el ennek alkalmazása egy település vagy egy régió épített örökségének bemutatásához. A jelen formában elkészült digitális alkalmazás példa értékű prezentációs módszerként szolgálhat más települések számára is. A négy térképen (1783, 1867, 1911, 2011) az emlékek böngészése mellett lehetőség van különböző szempontok szerinti, egyszerű, illetve kombinált szűrés beállítására is, így például az objektumokat koruk, funkciójuk vagy a felekezetek szerint is szűrhetjük. Az objektumokhoz rendelt információk és képek pedig rétegzetten, tematikus tagolásban (pl. leírás, források, történetek) jelennek meg, a látogatók érdeklődésüknek megfelelően aktiválhatják őket. A szövegeket igyekeztünk tömören és – amennyire a téma engedi – olvasmányosan megírni, és élve a digitális alkalmazás adta lehetőséggel, bőséges illusztrációs anyagot használtunk. Fontosnak tartottuk, hogy az élettelen tárgyak, épületek, szobrok mellett megidézzük a jeles vagy kevésbé jeles építetők alakját is.

ORBÁN János**Lehetőségek és korlátok.****A marosvásárhelyi műemléki topográfia eredményeiről**

A Marosvásárhely Műemléki Topográfiája program célkitűzése a város tágan értelmezett épített örökségének számbavétele és tudományos kutatása, túllépve a jogi értelemben is műemlékké nyilvánított épületek körén, hiszen Marosvásárhelyen az építészeti értéket felmutató emlékek java része nem szerepel a hivatalos romániai műemléklistán. A 2010-es évek második felében kibontakozó inventarizáció és kutatómunka számos eredményt hozott, a több száz, űrlapokon leírt épület számbavétele mellett mélyrehatóbb kutatások is születtek, a tudományos eredményekből az Erdélyi Múzeum-Egyesület által kiadott, Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából évkönyv 2019-es tematikus száma nyújt izelítőt, de számos más fórumon is napvilágot láttak a témába vágó építészettörténeti tanulmányok. Jelenleg egy, a város építészeti csúcsidejének tekinthető századforduló kiemelkedő emlékeit feldolgozó tanulmánykötet előkészítése zajlik. Igyekeztünk gondot fordítani az idők során a tudományos eredmények népszerűsítésére is, ezért rendszerítettük a város színeváltozása sorozatcímű immár négy kiadást megérett tematikus várostörténeti konferenciákat, melyek fórumot teremtettek a Kárpát-medencében másfelé zajló hasonló kutatások megismerésére is. Szintén itt kell megemlítenünk a műemléki világnap alkalmából évente rendezett, nagy népszerűségnek örvendő városnéző sétákat és különféle eseményeket. Az utóbbi két évben a koronavírus-járvány keltette általános pánik és bizalmatlanság teljes egészében ellehetetlenítette a terepmunkát, de a levéltári kutatást is. A hazai levéltárak a járvány ideje alatt teljesen bezártak, csak idén nyitva újra ki, a korábbiakhoz képest nagymértékben korlátozott nyitvatartással. A kényszerű szünet azonban lehetőséget kínált az eredmények és hiányok számbavételére és a jövőbeli elképzelések körvonalazására.

RÁCZ Miklós

Műemlékek nyilvános online adatbázisai

A nyilvános adattárak legfontosabb célja az, hogy egy szakmai közösség, állami intézmény (rendszer) részéről releváns szakmai információkat tegyen elérhetővé, használhatóvá az állampolgárok, a tágabb közösség számára. A felhasználás jellemző célja a műemlékek esetén elsősorban a történetük, a helytörténet megismerése, feldolgozása, az adottságaik figyelembevétele az épületeket és környezetüket érintő beavatkozások tervezése során. Az adatbázisok egyik fő csoportját az (állami) intézmények közhiteles adattárjai, nyilvántartásai képezik, melyek legfontosabb vonása, hogy a védett épületek aktuális, naprakész hivatalos adatait teszik hozzáférhetővé, és a védettséget megalapozó jellemzők hiteles forrásaiként is szolgálnak. Ezekben belül is vannak ugyanakkor olyanok, melyek a védettségi státusztól független, nagy gyűjtést tartalmaznak, a műemléki topográfiákhoz hasonlóan (Pl. POP: la plateforme ouverte du patrimoine - Patrimoine Architectural/Base Mérimée) A nyilvános online adatbázisok másik fontos típusát a tudományos, szakmai közösségek által, intézményi összefogással létrehozott és működtetett adattárak jelentik, melyeknél a tartalom kifejezetten szakmai, és a szakemberek önkéntes részvételén alapul, akik saját kutatási eredményeiket töltik fel, így gyorsan elérve a nyilvánosságot, ugyanakkor biztosítva az eredményeik, a dokumentumok hosszú távú megőrzését (Pl. OASIS - The online system for reporting archaeological investigations and linking research outputs and archives; Datenbank Bauforschung/Restaurierung Baden-Württemberg). Ezek sikerére egy példa az utóbbi oldalon elérhető kutatási dokumentációk számának dinamikus növekedése (2014: 2444 objektum, 2742 dokumentáció; 2018: 4282 objektum, 4822 dokumentáció; 2022: 5865 objektum, 6728 dokumentáció). Ezek az általánosabb típusokon túl egyes szakmai közösségek számos innovatív adattárat hoznak létre, melyek alkalmazkodnak a digitális felületek és adatkezelés adottságaihoz és lehetőségeihez.

NAGY Szabolcs

A veszprémi „Térképvándor” projekt

A Veszprémi Térképvándor projektet a Magyar Nemzeti Levéltár veszprémi tagintézménye, a Veszprém Megyei Levéltár valósítja meg az MNL által elnyert EKF-pályázat keretében. Az informatikai fejlesztést az MNL által biztosított fejlesztő csapat végzi. A projekthez szükséges levéltárszakmai munka a Veszprém Megyei Levéltárban folyik, illetve a levéltárban őrzött gazdag várostörténeti iratanyag adja a projekt bázisát, hátterét. A Térképvándor a nemzetközi és hazai szakmai körökben évek óta jelenlévő új várostörténeti szemléletmódot, illetve annak újszerű, digitális megjelenítési formáját igyekszik veszprémi keretek között megvalósítani. Az új szemléletmód lényege, hogy a várostörténetet alulról építkezve közelítjük meg, a város egykori térbeli szerkezetét alapul véve mikroszinten dolgozzuk fel a mindenkori városalakokról és az épületekről rendelkezésre álló információkat. A készülő adatbázis a város történeti fejlődésének digitális eszközökkel történő, plasztikus modellezésével képes inspiráló ablakot nyitni a múltba az idő és a tér koordinátái mentén. Veszprém város történeti magjának 1850–1950 közötti utca- és házszerkezetére építve a Veszprémi Térképvándor egy olyan helytörténeti adatbázis lesz, amely az utcák, házak és lakóik legfontosabb múltbéli adatait digitalizált, interaktív, többretegű történeti térképeken jeleníti meg. A fejlesztők három időmetszet alaptérképét (1857, 1927, 1947) készítik el a kataszteri felmérések térképeiből (1856, 1927, 1940/50) és az átnézeti térképekből (1927, 1947). A házakhoz, telkekhez kapcsolva válogatott levéltári források (házak tervrajzai, telekjegyzőkönyvek, korabeli fotók) digitális másolatai is elhelyezésre kerülnek az adatbázisban. A Veszprémi Térképvándor 2023-ra egy olyan többretegű térképalapú adatbázisként fog működni, amelyben egy-egy telekre, házra kattintva az adott ingatlan vagy ház története megjeleníthető a rögzített adatok és a csatolt digitális levéltári források segítségével: megismerhető a telkek, házak tulajdonlásának története, az épületek története, megtekinthetők a levéltár gyűjteményéből származó telekjegyzőkönyvek, a tervrajzok és a korabeli fotók. Az adatbázisba épített leírásokból válogatott, érdekfeszítő történetek lesznek megismerhetőek. A Térképvándor térben és időben történő barangolást tesz lehetővé Veszprém múltjában, segítségével a helytörténet iránt érdeklődő veszprémiek és a városba érkező vendégek egyaránt követni tudják a város időbeli és térbeli átalakulását a 19. század közepétől a 20. század közepéig.

HAJÓS-BAKU Eszter-SZÜTS Beáta

A BME Építészmérnöki Kar történeti gipszgyűjteménye

Hogyan lesz az egykor innovatív oktatási eszközökből raktárban porosodó tárgy halmaz, e tárgy halmazból gyűjtemény, e gyűjteményből nemzetközi figyelmet is felkeltő tudományos kutatás?

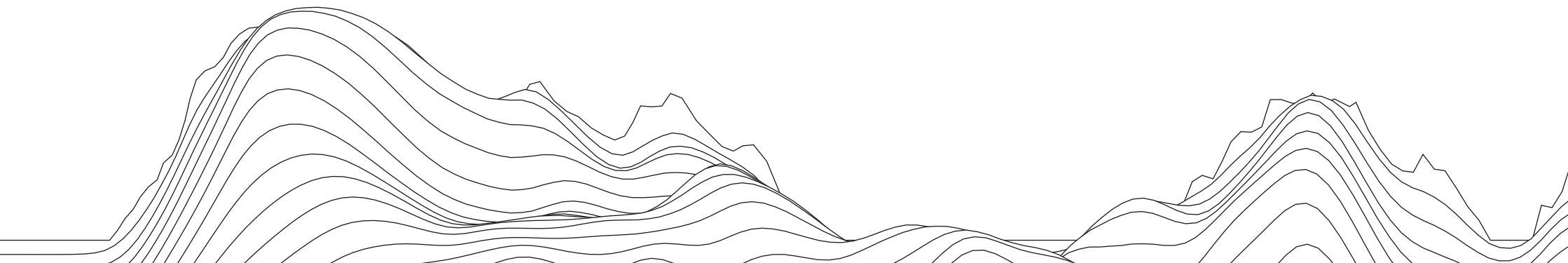
A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Karának Rajzi és Formaismereti Tanszékén található gipszgyűjteménye – kiegészülve immár a történeti rajzgyűjteménnyel – egy tudatosan felépített felmérés, adatbázisépítés, történeti kutatás, gyűjteményi rekonstrukció és egy kiállítási koncepciókészítés középpontjában állt, melynek köszönhetően a tárgyak művészeti értéke, megismerése és megismertetése, restaurálása és kiállítása került fókuszba az elmúlt hat évben.

A Műegyetem történetének kezdetét jellemző intézmény-átalakulások legtöbbször együtt jártak az oktatási helyszínek váltakozásaival, mígnem a végleges lágymányosi campus az 1909/10-es tanévben nyitotta meg kapuit. Az oktatáshoz használt segédeszközök – mint a gipszmásolatok – beszerzése azonban már lényegesen korábban megkezdődött. A gipszminták vásárlására vonatkozó legkorábbi adatot a József Ipartanoda egyik inventáriumában találjuk az 1852/1853-as tanévre vonatkozóan. A József Ipartanoda és utódintézményei taneszközgyűjteménye az évtizedek alatt egy mára már csak töredékesen ismert, egykor azonban hatalmas gipszgyűjteményt is jegyzett. A gipszmásolatok száma az egyetem rajzoktatásának megreformálásához kapcsolódóan hosszú évtizedek alatt gyarapodott. Az egyetemen készült gipszek mellett elsősorban hazai és külföldi vásárlások valamint ajándékozás útján kerültek be a művészet- és építésztörténet oktatás számára nélkülözhetetlen darabok. Az új Campus épülete immáron a teljes kollekció elhelyezésére és a nagy hazai és külföldi egyetemekhez hasonlóan önálló öntöde működtetésére is alkalmas volt. Kutatásunkban a műegyetemi gipszgyűjtemény történetéhez kapcsolódó beszerzéseket, az egykori múzeumot és az öntödét vizsgáljuk, végig tekintve a felmérés és tudományos kutatás, adatbázis építés egyes fázisait.

NAGY Veronika

A veszprémi egyházi múzeum épülő mőtárgy adatbázisa

A Veszprémi Főegyházmegye kulturális értékeinek őrzője a Boldog Gizella Főegyházmegyei Gyűjtemény történeti, építészeti, művészeti jelentősége alapján egyike a legjelentősebb egyházmegyei gyűjteményeknek. Gondozása, feldolgozása, kutatása, digitalizálása, megismerhetővé, kutathatóvá tétele kiemelt feladat. A gyűjteményi adatbázis különleges mert nem csupán a veszprémi székhelyen őrzött mintegy 4400 mőtárgyat tartalmazza, hanem a főegyházmegye területén lévő egyházi épületek mőtárgyait is nyilvántartja, együttesen mintegy 9000 tételt. A gyűjtemény nyilvántartási, dokumentációs stratégiája alapján az inventartizációs, dokumentációs munkában a mőtárgyakon, liturgikus felszerelésen, egyéb paramentumokon túl az épített környezetre is figyelmet fordítunk. Olyan adatbázis építésén dolgozunk, amely a mőtárgyak és a származási hely, kulturális, liturgikus közeg kapcsolatát, az eredeti környezet, használat összefüggéseit rögzíti. A nyilvántartás, a mőtárgyleltár „Depo 3” programmal készült, korszerűsítése, hozzáférhetővé tétele folyamatban van. Megkezdődött egy korszerű múzeumi mőtárgykezelő adatbázis fejlesztése. Célunk, hogy a közeljövőben korszerű módon kutathatóvá váljon. Terveink szerint alkalmassá válik a történeti adatok rögzítésén túl a jövőbeni beavatkozások, kutatások, vizsgálatok, restaurálásokkal kapcsolatos adatok rögzítésére is. A gyűjtemény nem csupán mőtárgyak együttese: nem választható el a főegyházmegye élő közösségeitől, az épületektől, a szellemi, lelki összefüggésektől. Kiemelt feladatunk a gyűjtőhely élővé tétele, beágyazása a főegyházmegye kulturális, lelki életébe azzal a céllal, hogy a sokévszázados lelki, szellemi kultúrának ne csak tanúja, hanem inspirálója, identitáserősítő eleme is lehessen.

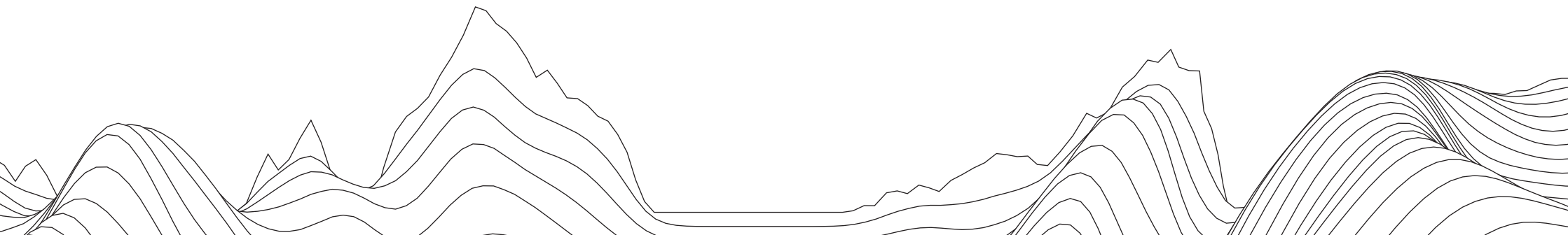

SARKADI NAGY Emese**A Keresztény Múzeum online katalógusa**

2013 és 2017 között egy OTKA támogatás nyújtotta a lehetőséget, hogy a Keresztény Múzeum magyarországi, német - és osztrák tartományokból származó középkori tárgyainak online katalógusa elkészülhessen. Mivel a tárgyak jelentős részével korábban alig foglalkozott a szakirodalom, a támogatás alapvetően a katalógus-készítéshez szükséges kutatómunkát támogatta. A cél egy olyan checklist-típusú anyag összeállítása volt, amely áttekinthetővé és a további kutatás számára hozzáférhetővé teszi a gyűjteményt. Adatbázis vásárlására vagy fejlesztésére nem volt lehetőség, ezért a múzeumban már rendelkezésre álló keretekhez kellett alkalmazkodni - így a katalógust a múzeum honlapjának szerkezetébe illesztettük be. A szerkezetet ennek megfelelően úgy kellett kialakítanunk, hogy a honlapba beilleszthető, ugyanakkor a szakmai elvárásoknak megfelelő és logikusan használható legyen a felhasználók számára. A Google-kereső alkalmazásával olyan megoldás született, amely lehetőséget adott arra, hogy a kutatás új eredményeit közzétegyük, és az angol nyelvi verzióknak köszönhetően a nemzetközi közönség számára is áttekinthetővé, hozzáférhetővé tegyük.

SMOHAY András**Értékleltár és a Restaurátor applikáció használata a székesfehérvári székesegyház felújítása során**

A 2022. augusztus 14-én megáldott teljesen felújított székesfehérvári Szent István király székesegyház belső restaurálása a teljeskörű műemléki kutatásokkal 2016-ban kezdődött. A kutatási eredmények összegzése során vetődött fel az ötlet, hogy a közel ezer tételből álló értékleltáron alapuló dedikált applikáció fejlesztésével hatékonyan lehetne irányítani a restaurátori munkákat. A Székesfehérvári Egyházmegye megbízásából fejlesztett web alapú kliensen keresztül saját szerveren elérhető Restaurátor applikáció használatával a projekt a rendelkezésre álló költségkereten belül, határidőre készült el. A program az egyes értékleltári tételekhez „kötve” tartalmazta a korábbi restaurátori kutatások eredményeit, melyek folyamatosan bővültek a helyreállítás során. A fejlesztés előtt a kutatást végző restaurátorok segítségével meghatározták a teljes helyreállítási folyamatot, ez pedig már egy ügyviteli rendszer létrehozását is lehetővé tette. A három fő szakágra bontott restaurálás során az applikáció használatával történt az előre kijelölt teljesítési szintek zsúrizése és a közbeszerzési ajánlatok alapján a teljesítési igazolások kiállítása is. A különböző felhasználói jogosultságokat kezelő rendszer a restaurálási folyamatok nyomon követésére és ellenőrzésére, valamint a restaurátori dokumentáció készítésének hatékony támogatására is alkalmas.

PALKÓNÉ JÁDY Melitta

Veszprém Topoteka – Emlékeink tárháza

A topoteka kizárólag archívum, gyűjt, archivál, online elérhető tartalmat biztosít. Korlátlanul bővíthető. A jövő számára kívánja biztosítani azt a regionális tudást, amellyel csak kevesen rendelkeznek. Az internet ma már lehetővé teszi, hogy az összegyűjtött anyagokat nyilvánosan hozzáférhetővé tegyünk. Veszprém topoteka (<https://veszprem.topoteka.net/>) A veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár Veszprém Megyei Helyismereti Gyűjteményének gondozásában működő oldal 2019-óta bővül. Gyűjteményünk célja, hogy létrehozzuk Veszprém város és megye digitális memóriáját annak érdekében, hogy az ide látogatók megismerhessék a múltját, történetét, múltbéli eseményeit. Először a Veszprém Megyei Helyismereti Gyűjteményben megtalálható fotók közül kerültek és kerülnek fel olyan tartalmak, melyeket érdemesnek találtunk ezen a platformon megosztani a nagyközönséggel. Magánszemélyek emlékeit, gyűjteményeit is digitalizáljuk, megosztjuk az oldalon. Sok esetben kértünk már segítséget az oldal látogatóitól, hogy beazonosíthassuk a képeken látható helyszíneket, esetleges eseményeket. A visszajelzések alapján módosítottuk, kiegészítettük a feltett tartalmakat. Jelenleg is több fénykép esetében kérünk segítséget ezek Megoldatlan címmel láthatóak a tárhelyen. A honlap egyetlen hátránya a több oldalas PDF dokumentumok feltöltése esetében jelentkezik. Nehézkes az oldalak egymáshoz fűzése, ami az egyes képeknél csak a megjegyzés alatt látható. Emiatt a honlap elsődlegesen fotók és videók, illetve egy oldalas dokumentumok feltöltésére alkalmas. Pozitívuma, hogy minden egyes dokumentumnál lehetőséget biztosít az oldal térképen való elhelyezésre, amennyiben tudjuk azok készítési helyét. Veszprém topotékájában jelenleg 1185 fotó, 1 videó, 1 szöveggént digitalizált, 209 dokumentum – szöveg és kép is található. Folyamatosan történik a tárhely bővítése a kapott, fellelt dokumentumok után.

14.50-15.10 Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém

A Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár és a Magyar Építészeti Múzeum Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ Örömmel hívja meg Műhelykonferenciájára. A konferencia témája: Építészeti topográfia, műemléki és műtárgy inventarizáció, adatbázis építés a gyakorlatban

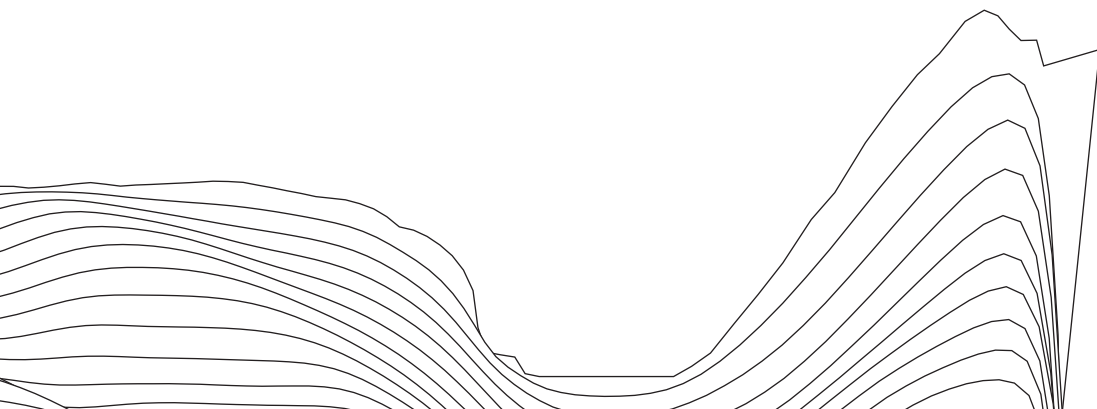
IDŐPONT

**2022. SZEPTEMBER 27.
KEDD 9.00-15.40**

HELYSZÍN

**WALTER-VILLA
1071 BUDAPEST, BAJZA U. 10.**

A konferencia az NFKFIH K 134806. számú („OTKA”) pályázat keretében és támogatásával valósul meg.

MAGYAR MŰVESZETI
AKADÉMIA

Magyar
Építészeti
Múzeum Műemlékvédelmi
Dokumentációs
Központ

WWW.MEMMDK.HU | WWW.WALTERROZSIVILLA.HU